

ارتباط امنیت غذایی با سلامت جامعه

The relationship between food security and community health

بیژن خورشید پور^۱، خدیجه ممینزاد*^۲

پذیرش: ۱۴۰۰/۱۲/۲۰

دریافت: ۱۴۰۰/۷/۴

چکیده

از جمله عوامل تأمین کننده سلامت یک جامعه، الگوی تغذیه سالم است. امنیت غذایی سنگ بنای یک جامعه توسعه یافته و عنصر اصلی سلامت فکری، روانی و جسمی آن جامعه است. نا امنی غذایی ذخیره سرمایه اجتماعی افراد مشمول آن و نیز معناداری هنجارها و ارزش های انسانی و دینی را شدیداً تحلیل خواهد برد. امنیت غذایی و حق دسترسی به غذای کافی و سالم و رهایی از گرسنگی و سوء تغذیه از محورهای اصلی توسعه، مسالمت جامعه و زیرساخت های نسل آینده کشور است. از طرفی نا امنی غذایی و تبعات جهانی آن موضوعی است که به طور مستقیم یا غیر مستقیم دامنگیر تمامی کشورهای جهان بوده و پیامدهای جسمی، ذهنی، روانی، اقتصادی و اجتماعی این مشکل عظیم گریبانگیر صدها میلیون انسان است. نا امنی غذایی و سوء تغذیه، توانایی افراد برای توسعه مهارت ها را تضعیف نموده و بهره وری آنها را کاهش میدهد و در طولانی مدت به تدریج از توانایی های خود محروم شده و نمی توانند نقشی را در آموزش، تولید و اقتصاد داشته باشند، لذا دسترسی به غذای کافی و مغذی از مهمترین اولویت هایی است که از سوی جامعه بین المللی پیگیری میشود و تمامی سیاست های کالن دولت ها در چار چوب امنیت غذایی میباشد. امنیت غذایی زمانی وجود دارد که همه مردم، در تمام زمان ها، دسترسی فیزیکی، اجتماعی و اقتصادی به مواد غذایی کافی و سالم داشته باشند، به طوری که نیازهای غذایی و ترجیحات غذایی آنها برای یک زندگی سالم و فعال برآورده گردد.

کلمات کلیدی: غذا، امنیت غذایی، سلامت جامعه، سوتغذیه

مقدمه

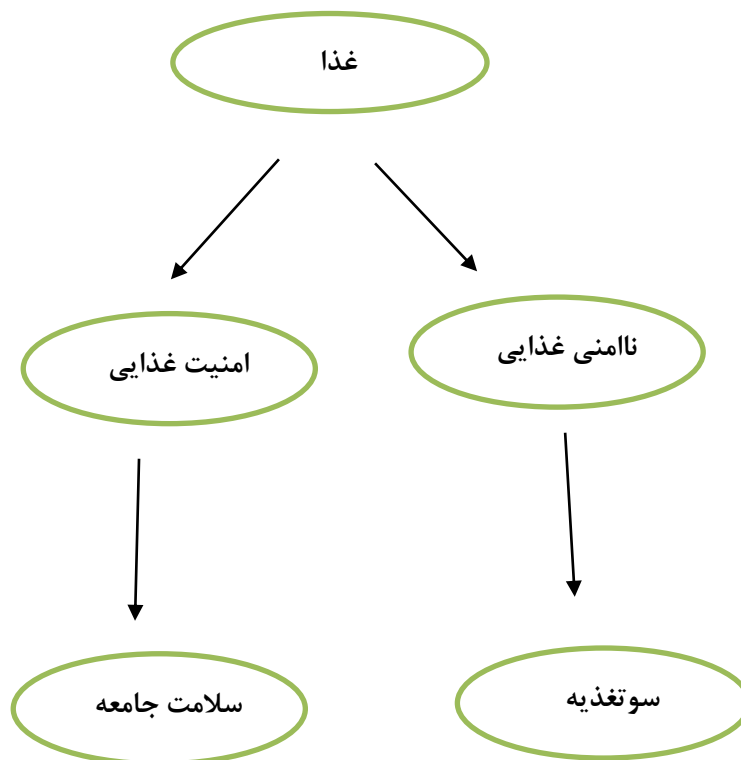
نیاز انسان به غذا، مهمترین و حیاتی ترین نیاز روزمره او می باشد که از بدو تولد تا مرگ وی را همراهی میکند. رشد، طول عمر، تندرستی، آرامش اعصاب و روان، خلق و خوی و رفتار، توانمندی و قدرت، تکثیر نسل و تولید مثل ... همه به نوعی وامدار تغذیه سالم هستند به عبارتی پایبندی به مصرف غذای مناسب، یکی از ارکان حصول سلامت جسمی افراد در یک

^۱ استادیار، گروه علوم صنایع غذایی، دانشکده کشاورزی، واحد ورامین پیشوا، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه علوم و صنایع غذایی، دانشکده کشاورزی، واحد ورامین پیشوا، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

جامعه است. یکی از ویژگی های جامعه سالم، امنیت غذایی او است. از شاخص های امنیت غذایی در هر جامعه فراهم بودن غذا، دسترسی یکسان و متناسب و عادلانه به غذای ایمن و قابل دستیابی بودن آن، توسط همه انسان ها است. درآمد خانواده یکی از عوامل مهم در تأمین امنیت غذایی در یک نظام اجتماعی است. عامل مهم دیگر در تأمین امنیت غذایی جامعه، سواد غذا و تغذیه خانواده ها به خصوص زنان در نحوه تخصیص بودجه برای تهیه بهترین نو غذای در دسترس و چگونگی تقسیم آن در خانواده است.

چکیده گرافیک

امنیت غذایی زمانی تأمین میشود که سرانه سبد غذایی خانواده به صورت صحیح و به مقدار کافی، برای افراد خانواده انتخاب و تهیه شود تا عناصر و مواد غذایی سالم و صحیح به سلول ها برسد تا امنیت غذایی در اقشار کم درآمد جامعه و به ویژه در خانوارهای زن سرپرست شیوع بیشتری دارد (Wright et al, 2015). از آن جایی که یکی از عوامل اصلی در نامناسب بودن سبد غذایی هر خانوار، توزیع نامناسب آن بین اعضای خانوار، عدم شناخت گروه های غذایی و نیاز بدن به هر کدام از گروه ها و در اولویت قرار دادن بعضی از آنهاست؛ بنابراین نقش آموزش در ارتقای فرهنگ سواد غذا و تغذیه جامعه، به ویژه زنان ارزشمند است. بانک جهانی امنیت غذایی را دسترسی همه مردم در تمام اوقات، به غذای کافی برای داشتن یک زندگی سالم تعریف می کند. سه عنصر موجود بودن غذا و دسترسی به غذا و پایداری در دریافت غذا محور های اصلی این تعریف اند. ۷۰ درصد گرسنگان جهان در مناطق روستایی زندگی می کنند؛ مناطقی که کشاورزی در آنجا یا به طور مستقیم شکم

گرسنگان را سیر یا از طریق اشتغال در این بخش به طور غیرمستقیم به عنوان منبع درآمد جهت تامین مواد غذایی عمل می کند. از طرف دیگر، کشاورزی بیش از دو سوم غذای انسان را تامین می کند، از این رو رشد پایدار در بخش کشاورزی، عاملی حیاتی برای تغذیه جهان و تامین مواد غذایی در دهه های آتی است. در گذشته، سیاست دولت ها در زمینه کشاورزی به طور عمده بر رفع گرسنگی از طریق تولید انبوه محصولات کشاورزی به هر طریق ممکن بود. امنیت غذایی در یک جامعه به همان اندازه که یک استراتژی موثر برای پیشرفت در یک جامعه است یک طیف کامل از فعالیت های زنجیره غذایی، منابع طبیعی و کشاورزی، پردازش و توزیع، تغذیه و بهداشت، سیاست های عمومی را در بر می گیرد و رویکرد سیستمی را برای مشکلات غذایی ترویج می کند (Willows et al, 2008). برای اندازه گیری امنیت غذایی در یک جامعه موسسات بین المللی تحقیقات غذا ۴ روش را پیشنهاد کرده اند که عبارت اند از: داده های دریافت کالری توسط افراد در دوره زمانی مشخص، داده های دستیابی کالری توسط طی دوره های مشخص، شاخص تنوع مواد غذایی و شاخص راهبرد مقابله را پیشنهاد می کنند. طبق تعریف هرم راهنمای غذایی و وزارت کشاورزی ایالات متحده آمریکا، تنوع غذایی عبارت است از تعداد غذایی که در یک دوره مشخص مصرف می شوند از سوی دیگر ارزیابی کفایت رژیم غذایی سبب ارتقای نظام غذا و تغذیه می شود (Barrett, 2000). مناطق روستایی پایگاه اصلی تولید محصولات کشاورزی هستند نارسایی کمی و کیفی در مصرف مواد غذایی در مناطق روستایی بر سلامت و کارایی بهره برداران کشاورزی تاثیر گذاشته و تهدیدی جدی برای امنیت غذایی و در قبال آن سلامت در کل جامعه خواهد بود (Thiele, 2003). هدف اصلی این مطالعه بررسی امنیت غذایی و عوامل موثر بر آن و ارتباط آن با سلامت افراد در یک جامعه و جامعه می باشد.

مطالعات انجام گرفته در زمینه امنیت غذایی

کاشی و حیدری ۱۳۸۳، با بهره گیری از شاخص کلی امنیت غذایی، ابعاد نامنی غذایی را در خانوارهای ارانی برآورد کرده اند و نتیجه گرفتند که در ایران، در سال های ۱۳۶۴ تا ۱۳۷۹، از لحاظ دسترسی به انرژی امنیت غذایی خانوارهای شهری و روستایی روند صعودی داشته است.

دینی ترکمانی ۱۳۸۳، با استفاده از شاخص IFID، ابعاد نامنی غذایی را در سطح ملی با بهره گیری از داده های زمانی برآورد کرد. با اینکه شاخص امنیت غذایی ایران در این دوره بیش از واحد بود، اما نابرابری بسیار در توزیع و مصرف در جامعه وجود داشت و از این رو تامین امنیت غذایی بالا در سطح خانوار مستلزم سیاست با توزیع درآمدی مناسب است.

شیرانی بیدآبادی و احمدی کلیجی ۱۳۹۲، با استفاده از سه شاخص میانگین نسبت به کفایت غذایی، بری و آنتروپی و با بهره گیری از اطلاعات درآمد سال ۱۳۸۸ مرکز آمار ایران، امنیت غذایی در مناطق روستایی ایران را در دهه دهک درآمدی مطالعه

کردند و نتیجه گرفتند که طبقات کم درآمد از نظر نوع و میزان مواد غذایی وضعیت مناسب ندارند. از این رو توصیه کردند هدف مندی نظام پرداخت یارانه براساس کالاهایی که نقش اساسی در تامین انرژی افراد و سلامت جامعه دارد فراهم شود.

گودرزی و همکاران ۱۳۸۷، براساس مطالعات بالینی که به طور پراکنده در مناطق مختلف ایران انجام دادند، گزارش دادند که کمبود آهن، انواع ویتامین ها، ید و کلسیم از معضلات بهداشتی تغذیه ای کشور به ویژه در روستاهاست. شیوع کم خونی و سوءتغذیه در کودکان روستایی دوبرابر کودکان شهری گزارش شده است. این درحالی است که کشاورزی به عنوان پایه و اساس فعالیت های روستاییان به امنیت غذایی یاری میرساند. بنابراین، بررسی این موضوع در جامعه روستایی به عنوان سنگ بنای سلامت فکری، روانی و جسمی هر جامعه‌ای دارای اهمیت است و با بررسی زوایای مختلف آن میتوان گامی مثبت در مسیر توسعه روستایی برداشت.

امنیت غذایی

گزارش سازمان جهانی غذا درباره وضعیت ناامنی غذا در حدود ۹۱۱ کشور نشان داد که تقریباً ۳/۱ درصد در جهان از ناامنی غذایی شدید رنج میبرند که وضعیت امنیتی غذایی حدود ۹۲۱ میلیون نفر در کشورهای جنوب صحرای آفریقا، جنوب شرقی و غربی آسیا بدتر شده است. در سال ۲۰۱۸، ناامنی شدید غذایی در ۱۳ کشور، منجر به گرسنگی شدید جمعیتی در حدود ۹۹۳ میلیون نفر شد که نیازمند فوری به کمک های غذایی بودند. امنیت غذایی زیر بنای امنیت اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی یک کشور است و از ارکان حکمرانی خوب و عادلانه به شمار میرود، به طوریکه از منظر ارزش های بنیادین به عنوان یکی از مهمترین حقوق فرد و جامعه محسوب میشود. با این نگاه، حقوق نسل های آینده از طریق حفاظت از منابع پایه تولید و بهره برداری پایدار از این منابع مدنظر قرار میگیرد. باید توجه داشت که در طول تاریخ، ظهور و افول بسیاری از تمدن ها و سیطره آنها متکی بر تامین غذا بوده است؛ امروزه نیز غذا همین کارکرد سیاسی امنیتی را در قالبی نوین برعهده دارد و نظم نوین جهانی و استیالی حاکمیتی از نقش غذا به عنوان بازیگری مهم در عرصه جهانی بهره میگیرد. فراهمی غذا متأثر از سه عامل تولید، تجارت و ذخیره سازی است. تولید داخلی محصولات کشاورزی از کلیدیترین اجزای امنیت غذایی است که براین مؤلفه هایی چون منابع پایه تولید آب و خاک، سرمایه گذاری در بخش کشاورزی، پشتیبانی و حمایت مؤثر از تولید، سرمایه انسانی ماهر، کمیت و کیفیت نهاده های تولید، نظام دانش، فناوری و اطلاعات، نظام مدیریت تولید و فراوری محصولات کشاورزی و نگرش سیستمی به زنجیره ارزش است. از آنجا که کشاورزی در بستر کنونی جهان علاوه بر وظیفه مهم تامین امنیت غذایی، مسئولیت حفاظت از منابع طبیعی و پایه را نیز برعهده دارد. بر اساس پیش بینی های صورت گرفته، افزایش جمعیت و همچنین افزایش رشد اقتصادی کشورهای در حال توسعه در دهه های آتی به رشد تقاضای غذا منجر خواهد شد. علاوه بر این، تقاضای جهانی غذا نه تنها افزایش می یابد، بلکه از لحاظ

ماهیتی نیز دچار تغییرات عمده خواهد شد. گسترش شهری سازی و تغییر ترجیحات غذایی موجب شده است تقاضا برای تولیدات گران قیمت غذایی در کشورهای در حال توسعه افزایش یابد. نیل به امنیت غذایی بیش از هر چیز دیگری توجه ما را به اصلاح الگوی مصرف جلب می کند، حجم زیاد ضایعات نان، اتلاف زیاد منابع آبی به دلیل استفاده روش های نادرست آبیاری کشاورزی و از جهت دیگر عدم توجه به نگهداری مناسب از محصولات زراعی و باغی از مصادیق نگران کننده در این زمینه است. گذر از بحران غذا و نیل به توسعه منابع طبیعی و انسانی با تکیه به کشاورزی، به عنوان موتور توسعه پایدار امکان پذیر است. برای این منظور، باید توانمندی ها و قابلیت های بخش کشاورزی را شناخت و برای برطرف کردن موانع و عوامل بازدارنده توسعه تلاش کرد. دولت ها در قالب برنامه های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در صدد هستند تا ضرورت ها و چالش های اساسی کشورهای خود را مانند جوانی جمعیت، افزایش سطح مشارکت های اجتماعی، توجه به امر اشتغال و فراهم آوردن رشد اقتصادی مورد نیاز برای کاستن از نرخ بیکاری فعلی، توسعه منابع انسانی، فناوری و بهره مندی از منابع و امکانات کشور را جهت رشد و پیشرفت هر چه سریع تر جوامع خود بکار گیرند. اصلاح الگوی مصرف و تقویت فرایند بازاریابی و رسیدگی بیشتر به امور بسته بندی و توزیع مناسب محصولات غذایی جهت جلوگیری از اتلاف آنها مانند نان و سایر اقلام خوراکی از مهمترین وظایف مسئولین و مردم در هر نظام اجتماعی می باشد. باید توجه داشت که بین امنیت غذایی و ایمنی غذایی تفاوت وجود دارد. ایمنی غذایی یعنی اطمینان از اینکه غذایی که مردم جامعه استفاده می کنند بطور کامل سالم و فاقد هرگونه آلودگی باشد؛ این آلودگی می تواند شامل آلودگی میکروبی، انگلی یا شیمیایی باشد.

سطوح امنیت غذایی در سطح خانوار

خانوارهای دارای امنیت غذایی

این خانوارها به میزان کافی برای یک زندگی سالم و فعال برای همه اعضای خانوار دسترسی دارند. در واقع این خانوارها از سلامت اجتماعی کاملی بر خوردار بوده و هیچ نشانه ای نا امنی غذایی در آنها دیده نمیشود.

خانوارهای دارای نا امنی غذایی

خانوارهای دارای نا امنی غذایی به سه گروه خانوارهایی با نا امنی غذایی بدون گرسنگی، نا امنی غذایی با گرسنگی متوسط و نا امنی غذایی با گرسنگی (شدید) تقسیم میشوند.

خانوارهای با نا امنی غذایی بدون گرسنگی

ناامنی غذایی در اعضای این خانوارها مشاهده میشود. این خانوارها از ناکافی بودن منابع الزام برای خرید مواد غذایی کافی نگران هستند که بدین منظور از استراتژی‌های مقابله‌ای متنوعی مانند مصرف رژیم‌های غذایی با کیفیت کمتر، استفاده از برنامه‌های کمک غذایی دولتی و ... استفاده میکنند. در این سطح، حداقل کاهش در دریافت مواد غذایی اعضای خانوار گزارش میشود و یا گاهی کاهش دیده نمیشود.

خانوارهای با نا امنی غذایی با گرسنگی (متوسط)

در این خانوارها الگوی خورد و خوراک یک یا چند نفر از اعضای خانوار (معمولاً بزرگسالان) دچار اختلال شده و مصرف مواد غذایی در برخی زمانها در یک سال کاهش پیدا میکند، به صورتی که بزرگسالان احساس گرسنگی فیزیکی را تجربه می‌کنند. این خانوارها پول کافی یا سایر منابع برای تهیه غذای کافی در اختیار ندارند.

خانوارهای با نا امنی غذایی با گرسنگی (شدید)

در این سطح، علاوه بر بزرگسالان، فرزندان نیز احساس گرسنگی را تجربه میکنند و کاهش در دریافت مواد غذایی در آنها دیده میشود. بزرگسالان هم در خانوارهای دارای فرزند و هم در خانوارهای بدون فرزند، کاهش شدیدتری در دریافت مواد غذایی احساس میکنند (Bickel et al, 2000).

عوامل موثر بر امنیت غذایی

سواد تغذیه‌ای

سواد تغذیه‌ای ظرفیت یک فرد برای به‌دست‌آوردن، پردازش و درک اطلاعات اولیه در مورد غذا و توانایی استفاده از آن اطلاعات برای تصمیم‌گیری‌های بهداشتی مناسب است. این تعریف همچنین ظرفیت فرد برای به‌دست‌آوردن، تفسیر و درک اطلاعات و خدمات اساسی غذا و توانایی استفاده از آن برای افزایش سلامت هست. سواد تغذیه‌ای اصطلاحی در حال ظهور برای توصیف آنچه ما به‌عنوان یک جامعه در مورد غذا و نحوه استفاده از آن برای پاسخگویی به نیازهایمان است، توضیح می‌دهیم و به‌این ترتیب، قادر به انتخاب غذای سالم می‌شویم (Frisch et al, 2012) در همین راستا، Cullen و همکاران ۲۰۱۵، در یک تعریف جامع، سواد تغذیه‌ای را توانایی یک فرد برای درک غذا به نحوی که ارتباط مثبتی با آن برقرار کند از جمله؛ مهارت‌ها و شیوه‌های غذایی در طول عمر به منظور حرکت و مشارکت در یک سیستم غذایی پیچیده می‌دانند. در

حمایت از تعریف سواد تغذیه‌ای، گروه امنیت غذایی جهانی چارچوبی را برای سواد تغذیه‌ای توسعه داد که در آن سواد تغذیه‌ای هنگامی حاصل می‌شود که امنیت غذایی اجتماعی و مهارت‌های غذایی درهم آمیخته شوند (Cullen et al, 2015). سواد تغذیه‌ای نقطه تلاقی بین دو حوزه امنیت غذایی اجتماعی و مهارت‌های غذایی است و در هر حوزه با روش‌های پیچیده ارتباط برقرار می‌شود، در حالی که در تعامل با یکدیگر برای افزایش سلامتی و رفاه عمومی افراد تأثیر می‌گذارد. مهارت‌های فردی شامل دانش، دسترسی، ارزش‌ها، فرهنگ و باورهای است که با عوامل اجتماعی امنیت غذایی از جمله؛ سیستم غذایی، برنامه‌ها، دسترسی، فراهمی و تخصیص ارتباط برقرار می‌کنند. این موضوع منجر به درک جامع از سیستم‌های غذا و مواد غذایی درون فرهنگ و جامعه می‌شود که همه این‌ها نشان می‌دهد که چگونه انتخاب غذا بر سلامت و تندرستی تأثیر دارد (Bisogni et al, 2015).

در دسترس بودن

از برجسته‌ترین مورد در بحث امنیت غذایی در دسترس بودن غذا می‌باشد. در حالت عامیانه در دسترس بودن به معنای عرضه کافی و صحیح محصولات در بازار برای خرید عموم است (Anderson et al, 2016). داشتن برنامه اصولی و صحیح برای توزیع و حمل و نقل یکی از عوامل دسترسی دایم به غذاست (Gregory et al, 2013). مفهوم دسترسی به غذا نیز دسترسی فیزیکی و اقتصادی به منابع جهت تأمین اقلام غذایی مورد نیاز جامعه است و تداوم در دریافت مواد غذایی به معنای ثبات و پایداری در دریافت ارزش‌های غذایی مورد نیاز جامعه است به طور کلی مفهوم دسترسی فیزیکی را میتوان به صورت موجود بودن غذا در بازار و یا به شکل کلی تر در محیط تعریف نمود. این در حالی است که دسترسی اقتصادی به شکل موجود بودن قدرت خرید کافی برای خرید غذای موجود در بازار و یا دسترسی به عوامل تولید جهت تولید مواد غذایی با استفاده از محیط طبیعی تعریف شده که به شکل خالصه به آن دستیابی گفته میشود تداوم در دریافت غذایی شامل ثبات در دسترسی به غذای کافی در همه زمانها، مستقل از شوکها مانند بحرانهای مرتبط با مسائل اقتصادی و اقلیمی و یا الگوهای چرخه ای است که شامل مسائل مربوط به ناامنی غذایی فصلی، مانند دوره قبل از برداشت محصولات کشاورزی به عنوان فصل گرسنگی شناخته شده است (Carletto et al, 2013).

فراهمی

توانایی افراد به پرداخت قیمت مواد غذایی در یک کشور و هزینه‌های نسبی که در شرایط عادی و شوک‌های مرتبط با مواد غذایی متحمل می‌شوند را بررسی میکند. در واقع، مقوله فراهمی همبستگی تنگاتنگی با سطوح درآمدی دارد.

فرهنگ

توان سازمان دهی برای تأمین امنیت غذایی، مشروط به فرهنگ است. به دلیل دشواری شناسایی و سنجش متغیرهایی که بازگوکننده ابعاد فرهنگی و اجتماعی و روانشناختی است، در بیشتر مطالعات، از متغیرهایی استفاده می‌شود که تقریبی از متغیر مدنظر محقق را ارائه دهد. متغیرهای جمعی تشناختی، شکل غالب این مفاهیم را در مطالعات شامل می‌شود. حتی در مواردی که تمایز شدید فرهنگ و ویژگیهای اجتماعی وجود دارد بیشتر، متغیرهای جمعیت شناختی استفاده می‌شود. یکی از رویکردهای مطالعات امنیت غذایی، تلاش برای بنیان نهادن شاخص و سنجه مشترکی برای سنجش سطح ناامنی غذایی در تمام دنیاست. این مسئله عمدتاً از آنجا ناشی می‌شود که در فرهنگ‌های مختلف، تلقی و نگرش متفاوتی در برابر مقوله ناامنی غذایی وجود دارد. در مجموع، میتوان گفت که شناسایی فرهنگ‌ها، باورها، رفتارها و الگوهای نادرست غذایی، گامی اولیه و ضروری برای بهبود وضعیت تغذیه جامعه و داشتن جامع‌های فعال و سالم است. (Ballard et al, 2013)

امنیت غذایی در جوامع روستایی نسبت به شهری

وعده‌های غذایی روستاییان، از نظر زمان و نوع خوراک، مانند شهر برنامه‌های خاص ندارد. تغذیه آنان بیشتر تابع گرسنگی است و فصل و آب و هوا و تولیدات دامی و کشاورزی نوع خوراک آنها را تعیین می‌کند. این امر نشان می‌دهد که آنان به نوع غذا، تنوع غذایی، ارزش تغذیه‌ای و کیفیت غذاها توجه کمتری دارند براساس گزارش منتشرشده توسط سازمان خوارو بار و کشاورزی ملل متحد (فائو)، فقیرترین مناطقی که بیشترین گرسنگی مزمن تأثیرات بسیار زیادی را از ناحیه تغییر آب و هوا را دارند، احتمال متحمل می‌شوند. به مجموعه شرایط جوی در هر منطقه از کره زمین که با توجه به میانگین عناصر اقلیمی به دست می‌آید، آب و هوا می‌گویند. بخش‌های مختلف جهان از نظر بارش، دما، وزش باد و میزان رطوبت سالانه یکسان نیستند، به همین علت است که در جهان آب و هواهای گوناگونی وجود دارد که مواد غذایی، افزایش شدید قیمت فرآورده‌های کشاورزی و افت کیفی و کمی محصولات زراعی در سال‌های خشکسالی یا سیل، پیامدهایی است که در سال‌های اخیر در مناطق مختلف آب و هوایی ایران شاهد بوده ایم از سوی دیگر محیط جغرافیایی یک سرزمین و آب و هوای آن در شکل‌گیری فرهنگ و آداب و رسوم مردمان آن سرزمین تأثیر بسزایی دارد. تاریخ زندگی بشر در ادوار مختلف نیز این امر را تأیید می‌کند مطالعه امنیت غذایی از منظر آب و هوایی مناطق مختلف، حائز اهمیت است؛ زیرا آب و هوا در مناطق گوناگون میتواند تأثیر بسزایی در میزان سلامت افراد داشته باشد.

عوامل مؤثر بر ناامنی غذایی در جهان در حال توسعه

جان اشلی در کتاب "امنیت غذایی در جهان در حال توسعه" (۲۰۱۶) عامل اصلی عدم امنیت غذایی را رشد جمعیت و رقابت برای دسترسی به منابع محدود غذایی در کنار اقتصاد سیاسی و فشار تولید کنندگان جهانی غذا می‌داند و حاکمیت غذایی را

در تراز بین المللی حق انتخاب سیاست غذایی و کشاورزی توسط هر کشوری با حفظ حقوق استفاده و مدیریت اراضی، سرزمین ها آب ها، بذرها، دام ها و تنوع زیستی موجود توسط مردم بومی هر کشور می‌داند وستم و نابرابری بین زن و مرد، مردمان، گروه های نژادی، طبقات اجتماعی و اقتصادی و نسل‌ها در دسترسی به غذا را مبتنی بر بیانیه ضد استعماری نائلبینی در سال ۲۰۰۷ مردود می‌داند. این نویسنده در ادامه مهمترین علل مورد بحث نا امنی غذایی را فقر و آگاهی ناکافی می‌داند. تخریب محیط زیست و تغییرات آب و هوایی؛ افزایش قیمت مواد غذایی و بی ثباتی قیمت؛ تعارض؛ محیطی نابهینه برای امنیت غذایی پیش تمایل جامعه به بیماری‌ها و گرفتاری‌های روده‌ای؛ اجاره زمین در مقیاس بزرگ در یک کشور توسط کشور دیگر؛ و مناطق وسیعی از زمین‌های قابل کشت برای تولید سوخت زیستی را بر این دلایل می‌افزاید (۶) راه حل خروج از این بحران، در تحول در این سیستم‌های غذایی نهفته است و در واقع برای انجام این کار فعلاً شتابی در جهان وجود دارد. جهان متذکر شده است که نقش سیستم‌های غذایی در هدف ریشه کن کردن گرسنگی و سوتغذیه در انواع مختلف آن و اطمینان از این که همه از عهده تهیه یک رژیم غذایی سالم برمی‌آیند، اساسی هستند.

عوامل موثر در ایجاد امنیت غذایی

امنیت غذایی با افزایش میزان تولید، توزیع بهتر مواد غذایی، افزایش قدرت خرید اقشار آسیب پذیر و بهبود الگوی مصرف مردم گسترش یابد. از عوامل مهم دیگر در افزایش امنیت غذایی منطقه ای و یکپارچه کردن کشت است از آنجایی که اقلیم کشور ما متفاوت است باید تولید براساس مزیت های نسبی هر منطقه صورت گیرد. توزیع جغرافیایی بهتر مواد غذایی از دیگر عوامل امنیت غذایی در یک جامعه است. عامل دیگری که در امنیت غذایی دخیل و کارآمد هستن یکی تثبیت قیمت مواد غذایی است و دیگری جلوگیری از ضایعات محصولات کشاورزی می باشد. اگرچه ممکن است رشد قیمت محصولات غذایی در کوتاه مدت به نفع تولید کننده باشد اما در نظام توزیع و بازاریابی سهم بیشتر یاز این افزایش قیمت هارا تصاحب خواهد کرد. از طرف دیگر از آنجا که خود کشاورزان از خریداران اصلی مواد غذایی فراوری شده حساب می شوند رشد قیمت ها و کم شدن قدرت خرید کشاورزان باعث می شود آنها بیشترین آسیب را از تورم قیمت ببینند و از نظر اقتصادی دسترسی کمتری به مواد غذایی از همه گروه برای تغذیه اصولی و صحیح داشته باشند. از طرفی دیگر نارسایی ها و ناهماهنگی ها در مدیریت بازار یابی محصولات کشاورزی باعث شده که بخشی از محصولات غذایی در مراحل گوناگون تولید و نگهداری و عرضه بصورت ضایعات از بین بروند. فقدان مدیریت صحیح باعث کم و زیاد شدن تولید آن محصول شده و قیمت آن محصول از سالی به سال دیگر دچار نوسان افزایشی یا کاهش می باشد.

نتیجه گیری

دستیابی به امنیت غذایی و در قبال آن داشتن جامعه ای سالم یکی از اهداف مهم برنامه های توسعه اقتصادی و اجتماعی کشورها بوده است. امنیت غذایی تنها انرژی لازم برای اشتغال مولد را ایجاد میکند، بلکه فرآیند تبدیل به چنین امنیتی به خودی خود زمینه اشتغال بیشتر نیروهای کار روستایی و شهری را افزایش می دهد. اگرچه تولید داخلی و واردات مواد غذایی بخوبی غذای کافی برای همه کشورها را فراهم نماید اما توزیع ناعادلانه مواد غذایی در شهر و روستا بویژه مناطق محروم موجب شده که درصد قابل توجهی از مردم دچار سوءتغذیه شوند. نبود آموزش کنایب و مداوم تولید کنندگان و توزیع کنندگان مواد غذایی، فراوانی انواع مواد شیمیایی و زیانبار مورد استفاده در محصولات کشاورزی و صنعت غذا، قوانین بارزدارنده ناکافی بی توجی مسئولان به کیفیت و سلامت فرآورده های غذایی از عوامل تهدید کننده امنیت و سلامت جامعه هستند. قابل ذکر است که تامین امنیت غذایی و سلامت باید جدا از هم نباشد و به سلامت محصولات کشاورزی که تشکیل دهنده مواد اولیه محصول های غذایی هست بعبارتی تضمین کننده مهمی در کیفیت و سلامت محصول های غذایی مختلف است توجه ویژه شود. که این امر نیازمند همت و یاری تولید کنندگان و مسئولین می باشد.

References

منابع:

1. **Wright, L., Vance, L., Sudduth, C., & Epps, J. (2015).** The Impact of a Home-Delivered Meal Program on Nutritional Risk, Dietary Intake, Food Security, Loneliness, and Social Well-being. *Journal of Nutrition in Gerontology and Geriatrics*, Volume 34(2), 218-227.
2. **Willows, N. D., Veugelers, P., Raine, K., & Kuhle, S. (2008).** Prevalence and sociodemographic risk factors related to household food security in Aboriginal peoples in Canada. *Public Health Nutrition*, 12(8), 1150-1156.
3. **Barrett, B. C. 2000.** Food security and Food Assistance programs. New York: Department of Agricultural, Resource, and Managerial Economics, 351 Warren Hall, Cornell University, Ithaca, NY. Chapter 40, pp.3-7.
4. **Thiele, S. and Weis, C. (2003).** Consumer Demand for Food Diversity: Evidence for Germany. *Food Policy*, 28(2), 99-115.
- ۵- **خداداد، ک.، کاشی، ف. ۱۳۸۳.** برآورد سطح امنیت غذایی خانوارهای ایرانی براساس شاخص AHFSI، فصلنامه اقتصاد کشاورزی و توسعه، ۱۲(۴): ۱۶-۱.
- ۶- **دینی ترکمانی، ع. ۱۳۸۳.** برآورد امنیت غذایی در ایران و ارزیابی از نحوه مواجهه رویکردهای نظری رقیب با نا امنی غذایی. مجموعه مقالات همایش کشاورزی و توسعه ملی، کشاورزی و امنیت غذایی (جلد ۴) چاپ اول، موسسه پژوهش های برنامه ریزی و اقتصاد کشاورزی، تهران ص ۹۵۳-۹۸۲.

۷- شیرانی بید آبادی، واحمدی کلیجی، س. ۱۳۹۲. کاربرد شاخص تنوع غذایی در بررسی وضعیت امنیت غذایی در مناطق روستایی ایران. فصلنامه روستا و توسعه، سال ۱۲، شماره ۲، ص ۱-۱۳.

۸- گودرزی، فریدون، شادی طلب، ژاله، طالب، مهدی، ۱۳۸۷، عوامل مؤثر بر امنیت غذایی در جامعه روستایی (مطالعه موردی دهستان پیر شهرستان خرم آباد)، پایان نامه کارشناسی ارشد توسعه روستایی، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه تهران، ایران، صص. ۱۰۱-۱۳۵.

9. **Bickel, G., Nord, M., Price, C., Hamilton, W., Cook, J., 2000.** Guide to Measuring Household Food Security. Department of Agriculture Food and Nutrition Service.

10. **Frisch, A.-L., Camerini, L., Diviani, N., & Schulz, P. J. (2012).** Defining and measuring health literacy. How can we profit from other literacy domains? *Health Promotion International*, 27(1), 117–126.

11. **Cullen T, Hatch J, Martin W, Higgins JW, Sheppard R. (2015).** Food Literacy: Definition and Framework for Action.

12. **Bisogni, C. A., Jastran, M., Shen, L., & Devine, C. M. (2005).** A biographical study of food choice capacity. Standards, circumstances, and food management skills. *Journal of Nutrition Education and Behavior*, 37(6), 284–291.

13. **Anderson, Patricia M., Kristin F. Butcher, Hilary W. Hoynes, and Diane Whitmore Schanzenbach. (2016).** “Beyond Income: What Else Predicts Very Low Food Security Among Children?” *Southern Economic Journal* 82(4):1078–1105.

14. **Gregory, Christian A., and Alisha Coleman-Jensen. (2013).** “Do High Food Prices Increase Food Insecurity in the United States?” *Applied Economic Perspectives and Policy* 35(4):679–707.

15. **Carletto, C., Zezza, A., & Banerjee, R. (2013).** “Towards better measurement of household food security: Harmonizing indicators and the role of household surveys”, *Global food security*, 2(1), 30-40.

16. **Ballard, T. J., Kepple, A. W., & Cafiero, C. (2013).** The food insecurity experience scale: Development of a global standard for monitoring hunger worldwide. Rome: Food and Agriculture Organization.

The relationship between food security and community health

Bijan Khurshidpour³, Khadija Meminejad

Received: 2021/09/26

Accepted:2022/03/11

ABSTRACT

Among the factors that ensure the health of a society is a healthy nutrition pattern. Food security is the cornerstone of a developed society and the main element of intellectual, mental and physical health of that society. Food insecurity will seriously destroy the social capital reserve of the people included in it, as well as the significance of human and religious norms and values. Food security and the right to access sufficient and healthy food and freedom from hunger and malnutrition are the main axes of development, peace of society and the infrastructure of the future generation of the country. On the other hand, food insecurity and its global consequences are an issue that directly or indirectly affects all the countries of the world, and the physical, mental, psychological, economic and social consequences of this huge problem are affecting hundreds of millions of people. Food insecurity and malnutrition weaken people's ability to develop skills and reduce their productivity, and in the long term, they are gradually deprived of their abilities and cannot play a role in education, production, and economy. Access to sufficient and nutritious food is one of the most important priorities pursued by the international community, and all major government policies are in the framework of food security. Food security exists when all people, at all times, have physical, social and economic access to sufficient and healthy food, so that their food needs and food preferences are met for a healthy and active life.

Keywords: Food, food security, community health, malnutrition

[†] Assistant Professor, Department of Food Science and Industry, Faculty of Agriculture, Varamin Pishva Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
M Sc. student, Department of Food Science and Industry, Faculty of Agriculture, Varamin Pishva Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
Corresponding author: parisa9p@gmail.com